

Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) – prvotní analýza dopadů Agendy 2030 a doporučení pro státní správu ČR

Linda Gandalovičová a Petr Lebeda, Glopolis

(finální verze 17. 10. 2015)

Úvod a shrnutí

Agenda 2030, schválená na summitu OSN v New Yorku 25. září 2015, představuje nový globální program rozvoje do roku 2030. Její hlavní součástí - **Cíle udržitelného rozvoje ("SDGs")** navazují na úspěšnou agendu Rozvojových cílů tisíciletí ("MDGs"), ale tentokrát sestávají ze 17 (hlavních) cílů a 169 podcílů.

Rozsah a hloubka cílů, tažená především snahou OSN o co největší ucelenost, inkluzivitu a vyváženost, však nepředstavují jen kvantitativní nárůst nových (v řadě případů staronových) úkolů pro mezinárodní společenství. Oproti stávající rozvojové agendě (MDGs) dochází k několika zásadním kvalitativním posunům, které budou mít významný dopad na všechny zainteresované aktéry udržitelného rozvoje, včetně ČR (a definují výzvy pro tzv. koherenci politik pro udržitelný rozvoj):

1. **Více rezortů, nová témata a vyšší nároky** – SDGs jsou mnohem více univerzální – tzn. rovnoměrněji než u MDGs rozděleny mezi rozvojové a rozvinuté země. V souběhu s celkově vyšším počtem cílů a podcílů to znamená geometrický nárůst závazků i pro Českou republiku. V důsledku níže uvedených změn i potřebu zapojit větší počet rezortů, zejména zasvětit rezorty, pro něž je udržitelný rozvoj novým tématem, získat podporu ekonomických rezortů a aktivizovat a sladit zahraniční odbory napříč vládou. SDGs pro každý rezort přináší vyšší nároky na sledování a měření, vlastní změny politik, mezinárodní aktivity a koordinaci s ostatními aktéry.
2. **Provázanost vnitřní a vnější agendy** – značná část podcílů volá po změně na více úrovních zároveně (od lokální, přes národní, regionální až po globální), což bude vyžadovat jednak lepší zapojení samosprávy, jednak intenzivnější zapojení řady rezortů do mezinárodních aktivit, koordinace v rámci EU a do českého systému zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) - tedy tematické i metodické rozšíření ZRS (významné zejména pro Radu ZRS). Navíc i velká část agendy rozvojové spolupráce bude či může být předmětem jak bilaterální, tak multilaterální ZRS.
3. **Mezi-rezortní i nad-rezortní koordinace a politické zastřešení** – SDGs sice obsahují 16 relativně samostatných skupin (odstranění hladu, vzdělávání, zdraví, udržitelná sídla, nerovnosti, ekonomický růst, infrastruktura apod.) + 17. cíl, který upřesňuje hlavní cesty k jejich dosažení (prostředky implementace). Nicméně jak cíle, tak podcíle jsou formulovány tak, aby od počátku mezi nimi byly jasné, silné a souběžné vzájemné vazby (kupříkladu environmentální udržitelnost, nerovnosti nebo podpora postavení žen se každý kromě

vlastního cíle promítají do řady dalších cílů, jako parametry pro jejich dosahování), jež volá po nové kvalitě koordinace. Ať už se jedná o pouhou větší míru koordinace mezi rezorty či (nad-rezortní) reformy systémového charakteru, realizace SDGs bude vyžadovat silnější zastřešení centrální politickou autoritou (s příslušnou politickou váhou, kapacitami, schopností vedení a dohledem) a promítnutí vybraných SDGs do činnosti vlády jako celku, včetně rozpočtových a dalších finančních procesů (např. evropských fondů).

4. **Spolupráce s dalšími aktéry** – kromě většího množství zemí a jejich orgánů státní správy a samosprávy naplnění cílů (ostatně již delší dobu) volá po užších konzultacích se soukromým a neziskovým sektorem. Soukromý sektor je navíc přímým i nepřímým adresátem několika cílů a řada jiných, hlavně více systémových kroků se – jak připomíná doprovodný text v Agendě 2030 i poslední podcíle SDG 17, tzv. systémové otázky - bez spolupráce různých sektorů prostě neobejde. Ačkoliv ČR má dobré výchozí postavení, je otázka, zda hlavní implementační mechanismus SDGs - RVUR má na všechny tyto úkoly dostatečné kapacity a politickou váhu.

Metodika

Tato doporučení vychází především z interpretace grafické analýzy 169 podcílů SDGs s následujícím zadáním. V pracovní excellové tabulce byly ve spolupráci s kolegyněmi a kolegy z Úřadu vlády a MZV ke každému podcíli přiřazeny všechny relevantní rezorty, samospráva či Český statistický úřad (ČSÚ), pokud se dotýkají jejich působnosti. Ostatní orgány státní správy zatím nebyly vzaty v potaz podobně jako dopady na moc zákonodárnou, na koordinaci vůči EU či dopady, které mohou mít indikátory (budou známy až v roce 2016). V rámci Úřadu vlády jsme se pokusili rozdělit agendu na tu spadající pod místopředsedu pro vědu a výzkum (ÚV-VV), ministra pro lidská práva (ÚV-LP) a přímo pod předsedu vlády (ÚV-PREMIÉR).

Dále jsme pak všechny podcíle roztřídili dle 4 kritérií: a) zda jde o domácí či zahraniční agendu (tzn. realizuje se za prostředky, ale mimo území ČR), b) jaké množství podcílů spadá do kompetence jednotlivých aktérů státní správy a samosprávy, c) jakou koordinační náročnost mohou mít podcíle domácí agendy a d) a zda jsou podcíle zahraniční agendy relevantní pro bilaterální zahraniční rozvojovou spolupráci (ZRS), multilaterální ZRS či další multilaterální diplomacii (v kompetenci MZV či dalších rezortů). U bodu c) jsme se pokusili o kvalifikovaný (nicméně subjektivní) odhad toho, zda příslušný cíl může daný rezort/aktér státní správy či samosprávy implementovat víceméně samostatně jen za pomoci jednoduché konzultace s jedním či dvěma dalšími rezorty (rezortní), anebo zda by vyžadoval intenzivní koordinaci mezi tři a více rezorty a/či přímo zastřešení premiérem (nad-rezortní).

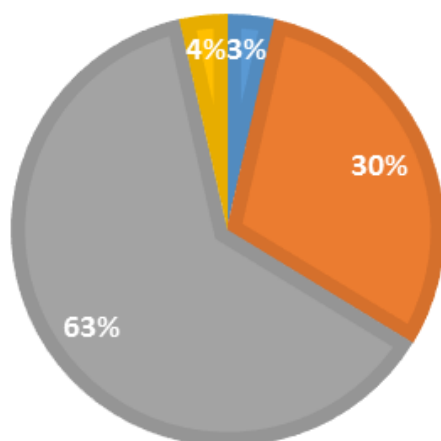
Z poloviny domácí úkoly

Otázka č. 1: Jaké procento podcílů (ze všech 169) má domácí relevanci?

Celkový počet podcílů	169
Čistě domácí agenda	6
Čistě zahraniční agenda	51
Zahraniční a zároveň domácí agenda	106
Nerelevantní podcíle pro ČR	6

RELEVANCE PODCÍLŮ AGENDY 2030 PRO ČESKOU DOMÁCÍ A ZAHRANIČNÍ AGENDU

■ Domácí agenda ■ Zahraniční agenda
■ Zahraniční a zároveň domácí agenda ■ Nerelevantní podcíle pro ČR

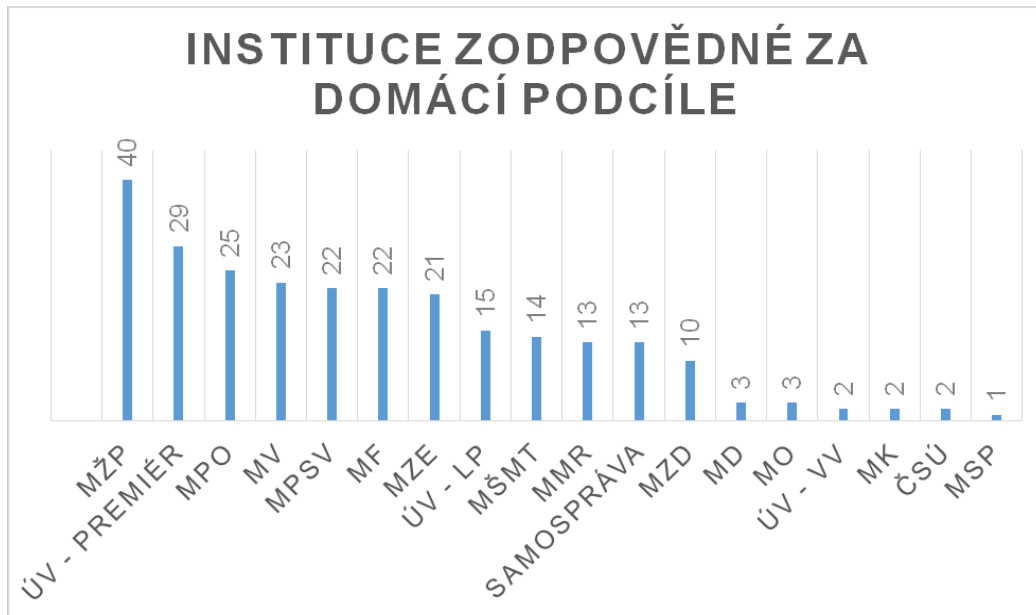
Jen zanedbatelné procento podcílů se ČR vůbec netýká (za předpokladu, že se ČR ani v rámci ZRS ani prostřednictvím multilaterální diplomacie nebude chtít zapojit do ochrany oceánů). Ve zbylých 163 podcílech (včetně několika podcílů z SDG 14 věnovaného právě ochraně oceánů) lze identifikovat menší či významnější kroky, kterými ČR může organicky přispět k naplňování nové globální agendy.

Ve srovnání s MDGs relativně nízký podíl cílů (pouhá 1/3 oproti 7/8) se týká pouze zahraniční agendy - tedy jiné rezorty než MZV (je ale třeba ještě ověřit, že u všech příslušných rozvojových podcílů ČR skutečně dosahuje potřebné úrovně). Většina této agendy spadá do agendy ZRS, ale jak rozebírá graf u otázky č. 4, některé cíle se týkají i jiných agend MZV a dalších rezortů.

Takřka dvě třetiny podcílů se týkají jak domácí, tak zahraniční agendy. Jde vesměs o náměty na důležité domácí reformy, ale s nimiž ČR může v rámci ZRS a multilaterální diplomacie pomáhat i v jiných zemích. Jen cca 3% podcílů lze označit za čistě nebo dominantně domácí úkoly. Proto bude velmi důležité zaktivizovat zahraniční odbory na všech relevantních ministerstvech a nastavit jejich efektivní komunikaci a koordinaci jak s ostatními odbory na svých ministerstvech, tak se zahraničními odbory partnerských ministerstev.

Takřka cel vláda

Otázka . 2: Kolik podcílů s domácí relevancí zapadá do agendy jakých institucí státní správy a samosprávy v R?

V rámci agendy, doposud považovan za domácí (tuto dichotomii vsak nov Agenda 2030 znan překonává) je pak dležit určit, do kompetence kterých ministerstev (v analýze jsme navíc vydělili zvlst v rámci řadu vlády agendu přisluejc premiérovi, vicepremirovi pro vředu a vyzkum a ministrovi pro lidsk práva) a dalších orgánů státní správy (analýza zatím zohlednje pouze S) i samosprávy dan podcílů spadj.

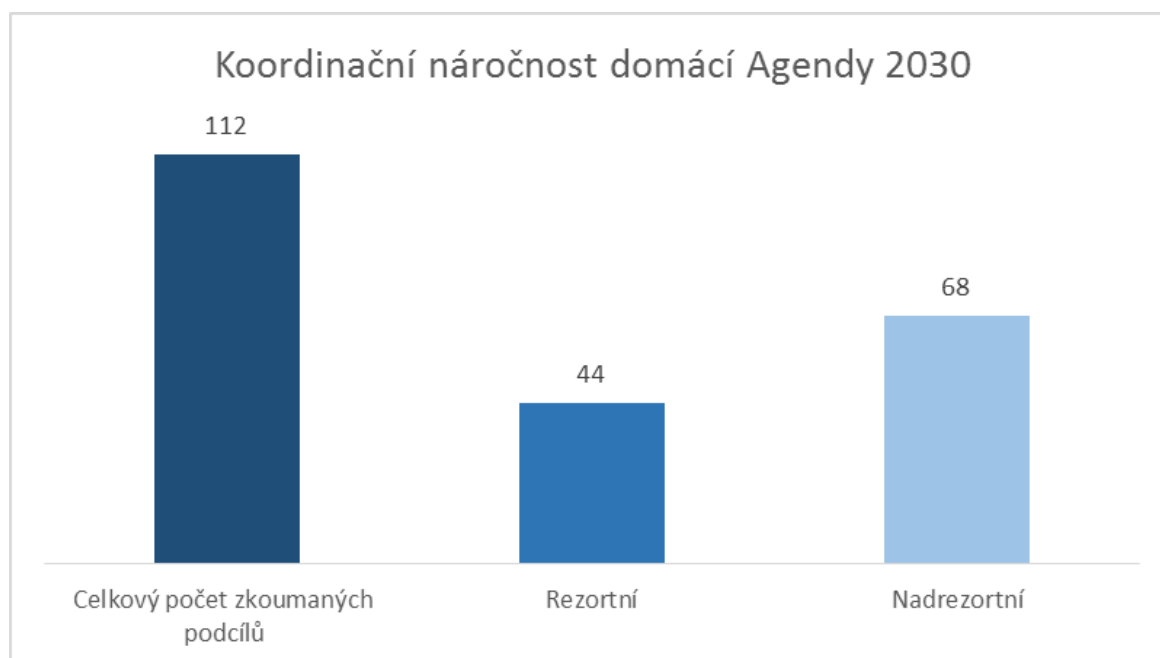
Kromě MZV a samosprávy, premiéra, vicepremiéra, ministra pro lidsk práva a S jsme identifikovali přinejmenm dalších 13 ministerstev, jejichž práce se SDGs nějak dotkj. Přitom 11 členek a len vlády m ve svém portfoliu koly vyplývající pro R z 10 a více podcílů. Je logick, že pro mnoho ministerstev to bude nov, mon dokonce překvapiv agenda. Tito „novc“ proto budou potřebovat as se s tématikou seznámit a najít propojen se svou běžnou agendou.

Vzhledem ke snaze SDGs lépe vyvazit vschny tř plře udržitelného rozvoje (ekonomick, environmentln a sociln) tomuto vctu stále dominuje Ministerstvo životního psted, avsak tsn sledovan Ministerstvem přmyslu a obchodu, vnútra, práce a sociálních věcí, financí a zemědělství. Ekonomick ministerstva pak budou hrát silnější roli, než graf ukazuje, protože mají vliv na investicn priority vlády i dalších rezortů. Spolupráce s nimi (včetně peliv vysvětlování logiky a vazeb mezi SDGs) si proto zaslouj obzvlstn pozornost. Další ptku s méně než 20, ale více než 10 relevantními podcíli pak vede ministr pro lidsk práva, v zvesu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem pro mstn rozvoj, samosprávou a Ministerstvem zdravotnictví.

Jako relevantní pro nové globální cíle se však ukazují i agendy rezortů, jako je doprava, obrana, věda a výzkum či kultura a spravedlnost. Přitom 29 podcílů považujeme za natolik komplexní agendu či systémové reformy, že jejich realizace je těžko představitelná bez toho, že by se jich ujal Úřad vlády a měly podporu předsedy vlády. To, že druhý nejvyšší počet podcílů spadá právě pod premiéra, není jen odrazem komplexnosti některých požadavků, ale také jejich koordinační náročnosti. Na ni se zaměřuje další otázka.

Centrální role premiéra a Úřadu vlády

Otázka č. 3: Jaká je koordinační náročnost podcílů s domácí relevancí? - Jedná se o agendu jednoho rezortu anebo je potřeba koordinace více rezortů, resp. zastřešení předsedou vlády?

Většina podcílů je formulována komplexním (integrovaným) způsobem – zasahují nejen do agendy různých rezortů a nutí je k postupu provázanému s dalšími resorty, ale požadují změny na různých úrovních a dokonce i po různých aktérech (např. podcíl 12. 6. – Podněcovat firmy, zejména velké a nadnárodní firmy, aby si osvojily udržitelné postupy a začlenily informace o udržitelnosti do svého pravidelného výkaznictví).

Agenda 2030 je proto nejen rozsáhlá a ambiciózní (občas je třeba brát podcíle spíše jako společnou vizi než jako realistický cíl do roku 2030), ale také náročná na koordinaci uvnitř státní správy a navenek s klíčovými aktéry, jako je soukromý sektor, akademická obec a organizace občanské společnosti. To platí jak pro tu část, kterou označujeme jako domácí agendu, tak pro zahraniční agendu (viz otázka 4). V naší analýze jsme se pokusili odhadnout tuto koordinační náročnost jednotlivých podcílů v rámci domácí agendy.

Příslušných 112 domácích podcílů jsme pomocí odborného (nicméně subjektivního) odhadu rozdělili na spíše relativně specifická a přímočará opatření proveditelná v rámci jediného rezortu a spíše složitější, systémové reformy, které vyžadují efektivní koordinaci tří a více rezortů či přímé vedení Úřadem vlády (podporu premiéra). Výsledný poměr se s každou další konzultací posouval více ve prospěch silné nad-rezortní koordinace. Bude ji pravděpodobně zapotřebí pro úspěšnou realizaci 6 z každých 10 podcílů.

I pokud by jiný odborný odhad viděl poměr systémových opatření jako výrazně nižší, příliš to nemění na faktu, že SDGs budou vyžadovat mnohem více horizontální komunikace, koordinace a s tím i souvisejících konzultací a spolupráce s nestátními aktéry. Průřezovou prioritou by pak mělo být u všech rezortů a na všech úrovních rozšíření metodik práce tak, aby zahrnovaly příspěvek k naplnění systémového podcíle 17: tvorbu partnerství mezi různými aktéry (17.16 a 17.17), důraz na koherenci politik pro udržitelný rozvoj (17.14) a rozhodování na základě dat zohledňujících příjem, pohlaví, věk, etnicitu, status v otázce migrace, různé handikepy, zeměpisnou polohu a další statistiky relevantní v národním kontextu (17.18).

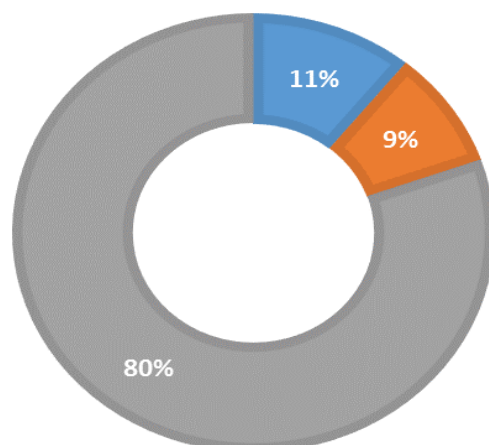
Je zřejmé, že takový úkol nemůže splnit ani MZV zodpovědné za ZRS, ani MŽP, které stále mnozí vidí jako jediný resort zodpovědný za udržitelnost, ani jejich vzájemná spolupráce. Je otázkou, jak je na tento úkol připravena RVUR, která připravuje aktualizaci Strategického rámce pro udržitelný rozvoj (SRUR) a bude dohlížet i na jeho implementaci. Úspěšná implementace SDGs v ČR sice může těžit z tohoto mechanismu nově zakotveného pod Úřadem vlády (už ne na MŽP) a s podporou stávajícího premiéra, ale ne nutně vybaveného dostatečnou personální kapacitou pro rozsáhlou mezi-rezortní koordinaci, zkvalitnění a prohloubení metodik a především exekutivní silou nutnou pro implementaci systémových, politicky citlivých reforem v delším horizontu.

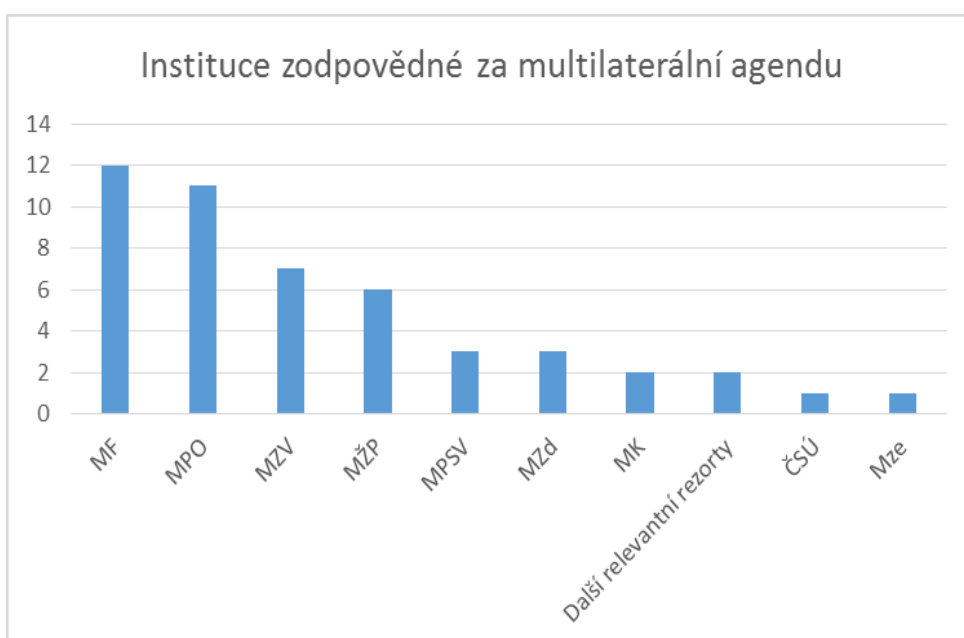
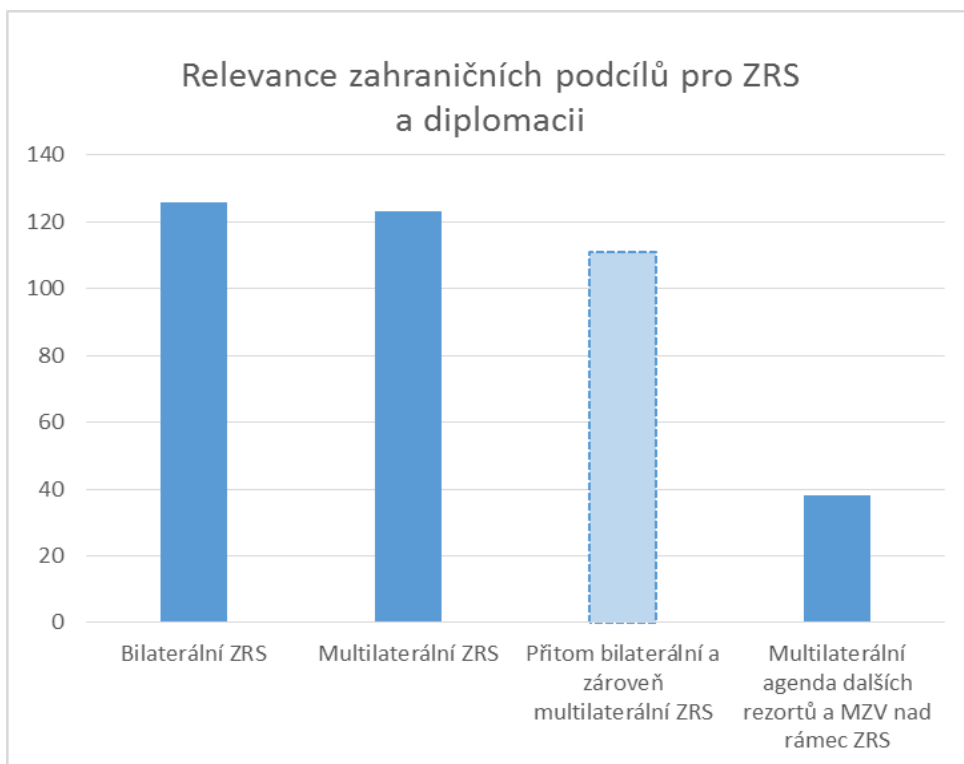
Rozšíření ZRS – na MZV, o jiné rezorty, o další diplomacii

Otázka č. 4: V rámci podcílů se zahraniční relevancí, jakou roli hraje bilaterální a multilaterální ZRS, a kolik cílů přesahuje i multilaterální ZRS (tzv. "další multilaterální diplomacie")?

DÍLČÍ DĚLENÍ ZAHRANIČNÍCH PODCÍLŮ PRO ZRS

■ Bilaterální ZRS ■ Multilaterální ZRS ■ Bilaterální i multilaterální ZRS

Naše analýza ukazuje, že s SDGs se otvírá prostor pro volbu mezi bilaterální a multilaterální formou ZRS. Ze zahraniční agendy SDGs pouze 11%, resp. 9% podcílů lze považovat za výzvu pro čistě bilaterální či čistě multilaterální ZRS. Ze čtyř pětín jsou zahraniční podcíle relevantní jak pro místní či národní práci v rámci programů bilaterální ZRS, tak pro mezinárodní práci v rámci multilaterální

diplomacie. Podobně jako u domácí agendy i podcíle zahraniční agendy SDGs ovšem často směřují k více systémovým změnám.

Kvalifikovaný odhad, že 89% podcílů má svůj přesah do multilaterální ZRS, na který samozřejmě není možné pro ČR reagovat v plném rozsahu, však ukazuje na potřebu efektivnější multilaterální rozvojové spolupráce a podpory multilaterální diplomacie vůbec. Podobně jako koordinace domácí agendy volá po silnější roli Úřadu vlády, globální část Agendy 2030 kromě potřeby věnovat nadále významnou část finančních prostředků na ZRS volá hlavně po větší politické pozornosti vlády pro koordinaci, integraci a koherenci s politikami dalších zemí, zejména v rámci EU a mezinárodních organizací.

Navíc rozbor zodpovědností za jednotlivé zahraniční podcíle SDGs napovídá, že stávající pojetí ZRS je třeba rozšířit o další témata – substantivní i metodická (viz systémové podcíle č. 17 z předchozí kapitoly). Tedy jednak témata, které v ČR zatím spíše nejsou integrální součástí ZRS (v grafu označeny jako tzv. „další multilaterální diplomacie“). Podcíle z této skupiny se týkají především tvorby ekonomického, politického a mezinárodně-právního „podpůrného prostředí“ pro udržitelný rozvoj.

Otázka je také, jaký dopad by měly na ZRS mít například snahy SDGs o větší podíl oficiální rozvojové pomoci (ODA) pro nejméně rozvinuté země (LDCs) vs. potřeba aktivně působit i v zemích se středním příjmem (MICs), či průřezové priority, jako je důraz na partnerství a spolupráci se soukromým sektorem a integrovaný přístup vůbec. Pro hlubší a ucelenější rozbor dopadů SDGs na ZRS je ovšem třeba specifická analýza ([zde prvotní úvaha M. Kaplana, ředitele České rozvojové agentury - ČRA](#)). V každém případě budou předmětem diskusí při tvorbě další koncepce ZRS ČR na období po roce 2017.

Jak naznačuje poslední tabulka, mnohé kompetence za podcíle zahraniční části Agendy 2030 zatím spadají buď do gesce jiných rezortů, mezi jejichž zahraničními agendami a odbory je zatím velmi omezená koordinace, a/nebo představují agendu MZV, která se většinou nepovažuje za součást ZRS (např. mezinárodní spolupráce na energetickém a dalším výzkumu, úsilí o mezinárodní dohodu o globální správě a efektivním využití přírodních zdrojů, obecně lepší zastoupení rozvojových zemí v multilaterálních procesech či podporu iniciativ pro alternativní měření pokroku).

Do ZRS je postupně třeba organicky začlenit agendu v současnosti spravovanou především ministerstvy financí (makroekonomická stabilita, mobilizace různých finančních zdrojů, včetně FDI, vyvážené fungování trhů s potravinovými komoditami a deriváty a vůbec správná regulace globálních finančních trhů) a průmyslu a obchodu (WTO a obchodní politiku), ale také životního prostředí, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, kultury a zemědělství. Specifickou koordinaci mezi rezorty a ČSÚ pak bude obnášet finalizace a nastavení systému indikátorů. Posílení multilaterální ZRS a její efektivní rozšíření o mezinárodní agendu dalších rezortů (či dalších odborů MZV) by určitě mělo být jedním z nosných úkolů vyplývajících z SDGs pro Radu ZRS.

Závěr

Zdravé ambice pro realistické priority, které vydrží

SDGs jsou velmi potřebnou novou agendou na společné cestě mnoha rozdílných aktérů k udržitelnému rozvoji na planetě. Doplnují, propojují a posouvají o notný kus dál snahy z minulých 15 let. Již dnes je však zřejmé, že některé cíle jsou příliš ambiciózní a jen málokterý stát bude

schopen, neřku-li ochoten, aktivně přispívat k naplnění všech 169 podcílů. Na druhou stranu klíčová přidaná hodnota SDGs spočívá v tom, že tvoří provázaný a vyvážený celek, z nějž nelze vybrat jen některé cíle a jiné opomenout. Na globální úrovni je třeba naplňovat paralelně všechny, a to musí mít svůj odraz i na regionální a národní úrovni.

I Česká republika tak stojí před otázkou, jaké z (pod)cílů si vybrat jako své priority, v jakém časovém plánu a jakým způsobem přispět k jejich naplnění. Příliš velký objem (pod)cílů může vést k tomu, že česká implementace SDGs bude jen velmi povrchní a neefektivní. Zároveň by však ČR neměla jít jen cestou nejmenšího společného jmenovatele a přihlásit se pouze k těm z podcílů, které rezorty pohodlně naplní tak jako tak. Diskuse o prioritách ČR by jistě měla začít definicí kritérií pro jejich výběr a konzultací všech aktérů/skupin potřebných pro implementaci i z toho důvodu, aby vybrané priority ČR měly pokud možno co nejširší společenskou podporu a kontinuálně je sledovaly všechny vlády až do roku 2030.

Poctivé indikátory, průběžné sledování a otevřené vyhodnocování

Výběr priorit nelze oddělit od debaty o tom, jak je realizovat. Výběr indikátorů pro SDGs, jenž i mezinárodní společenství završí až v březnu 2016, může významně ovlivnit, kterým směrem či jakým způsobem se realizace jednotlivých cílů bude ubírat. Spárování vybraných podcílů s odpovídajícími indikátory musí doplnit jasná představa o zdrojích všech potřebných dat (pravděpodobně vyvstane potřeba posílit kapacity ČSÚ či jiných zdrojů) a mechanismu jejich průběžného sledování a (politického?) vyhodnocování. Agenda 2030 ponechává jádro těchto procesů v národních rukách, takže vládní návrh implementačního rámce by tuto rovinu neměl opominout.

Ten bude navázán na časově i tematicky nejbližší procesy – aktualizaci SRUR (do konce 2016) prostřednictvím konzultací na půdě Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR). Předpokládá se, že jeho součástí bude i pravidelná Zpráva o udržitelném rozvoji ČR. Takový institucionální a politický rámec je nadprůměrný i mezi EU-15. Přesto je otázkou, zda silný mandát a větší kapacity, který Úřad vlády potřebuje pro systémová opatření, nadresortní koordinaci, účinný dohled a rozsáhlejší konzultace s nestátními partnery do budoucna nebude vyžadovat zakotvení udržitelnosti i v ústavním systému, jak už o tom začíná hovořit např. Německo.

Riziko spočívá zejména ve snaze (již od počátku debaty o prioritách a posléze ve zprávách vlády) se vyhýbat kontroverzním tématům a indikátorům odhalující slabá místa ČR (např. klesající inkluze vzdělávání, nárůst vyloučených lokalit, platové znevýhodnění žen a nízký podíl žen na rozhodování, vysoká energetická náročnost, emise CO₂ na obyv. a znečištění pevnými částicemi či slabá ochrana biodiverzity, index vnímání korupce a dodržování mezinárodních závazků, či přístup k migrantům, viz např. první analýza plnění SDGs zeměmi OECD [Bertelsmannovy Nadace: Jsou bohaté země připraveny?](#), hodnocení ČR na str. 25), na nichž vláda může ztratit politické body.

Podobně hrozí rozparcelování agendy SDGs na jednotlivé rezorty, či na domácí a zahraniční část a ztráta vzájemných vazeb a synergií. Nové kvalita koordinace nelze dosáhnout i bez procesních inovací ve státní správě, jako např. včasná horizontální koordinace napříč rezorty a zainteresovanými skupinami již od počátečních fází implementace či definice uzlových bodů, kde se budou potkávat a synchronizovat odlišné agendy, např. v 8. Výboru RVUR - Výboru pro koordinaci pozic ČR, kde se domácí agenda z ostatních výborů RVUR může napojovat na zahraniční agendu (zejména z Rady pro ZRS).

Potenciál spolupráce, tlak zespod a příležitost k další společenské transformaci

Jakkoliv se tato analýza věnovala především dopadům SDGs na státní správu a doporučením pro její orgány, realizace českého příspěvku k Agendě 2030 se neobejde bez toho, že by si potřebné změny vzaly za své i české firmy, neziskové organizace, akademické a další instituce – a hlavně širší (voličská a občanská) veřejnost. Ba co víc, v časech vlažného politického vedení bohatých společností se akceschopnost státních institucí (jako třeba RVUR či Rada pro ZRS), včetně jejich koordinace, často odvíjí právě od toho, jaké změny se již beztak prosazují v (sociálně-ekonomické) praxi a do jaké míry je od státu požadují různé skupiny občanů.

Stát pro skutečnou a trvalou transformaci k udržitelné existenci potřebuje firmy a NNO a ty zas potřebují jasný závazek a předvídatelný rámec pro své aktivity od státu. Žádný z této trojice, obzvláště v postkomunistických zemích – svým jazykem, kulturou a institucemi - není optimálně nastaven pro spolupráci s dalšími dvěma aktéry. Je třeba si bez obalu přiznat, že řada klíčových výzev, které SDGs přináší pro mentalitu (nejen praktickou práci), je dnes pro českou veřejnost (i většinu zainteresovaných skupin v každém z těchto tří společenských sektorů) stěžejí pochopitelná a přijatelná: schopnost dosahovat kompromisních, dlouhodobých řešení politikům volby nevyhrává a ochota přesáhnout svůj běžný životní rámec a zohledňovat v každodenním životě časově a prostorově vzdálené souvislosti (globální udržitelnosti) se na seznámeních novoročních předsevzetí většinou nevyskytuje.

Přesto právě na tyto více či méně skryté limity pravděpodobně narazí i realizace českých SDGs, ať už budou priority a implementační rámec nastaveny jakkoliv promyšleně. Měnit mentalitu – směrem k větší otevřenosti, ochotě více propojovat, začleňovat a vyvažovat - je běh na dlouhou trať. Časový horizont 2030 a dobré výchozí postavení ČR i potenciál, který takový posun má k řešení mnoha dalších individuálních a společenských výzev, by nás však mohly motivovat k tomu, aby příspěvek k SDGs se zároveň stal příležitostí k hlubšímu pokroku vlastní kultury Česka.